

Kaupunginhallitus

29.10.2018

Kaupunginvaltuusto	§ 149	4.9.2017
Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta	§ 147	19.9.2018
Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta	§ 174	10.10.2018

Asianro 817/06.00.00/2017

§ 377**Valtuutettu Anneli Kivijärven ym. valtuutettujen aloite koskien maksutonta raskauden ehkäisyä raisiolaisille****Päätöshistoria**

Kaupunginvaltuusto 4.9.2017 149 §

Valtuutettu Anneli Kivijärvi jätti seuraavan aloitteen:

”Viimeisen 10 vuoden ajan on puhuttu ja puuhattu maksutonta raskauden ehkäisyä suomalaisille nuorille. Monia kansalaisaloitteita on tehty niin kunnille kuin eduskunnallekin. Kunnissa on hyvin monenlaiset ja erilaiset käytännöt asian suhteen. Viime aikoina esille ovat itsensä ehkäisyn edelläkävijöinä tuoneet Rauma ja Vantaa, jotka ovat saaneet abortteja vähäisemmäksi lisäämällä maksutonta ehkäisyvälinejakelua yhdistettynä seksuaaliterveysneuvontaan.

Suomessa tehdään maailman toiseksi vähiten abortteja. Suomessa ei juurikaan ole teinisyntytyksiä. Miksi puuhataan maksutonta ehkäisyä?

Aborttien lukumäärä on pysynyt samalla tasolla koko 2000-luvun, noin 10 000 keskeytystä vuodessa (-73 23000, -96 9800). Ikävä piirre suomalaisissa abortteissa on, että niitä tehdään eniten 20-24-vuotiaille, siis parhaassa synnytysikässä oleville. Abortteja tehdään eniten sellaiselle erityisryhmälle kuin ”vuoden sisällä synnyttäneet naiset”. Erityisen harmillinen piirre on, että aborttiin menijöistä 37 prosenttia on uusijoita.

Miksi ehkäisyä ei käytetä? Onko se rahasta kiinni? Halvimmat ehkäisypillerit maksavat 3 euroa kuukaudessa ja kondomi 21 snt. Rahasta hyvin harvoin on kysymys. Kysymys on asenteesta. Hormoneita pelätään, pillereitä ei muisteta ottaa, kondomin kanssa on keljua- ”ei pääse tarpeeksi lähelle” nuorten oman ilmaisun mukaan.

Rauma jakaa ehkäisypillereitä 20-vuotiaaksi saakka maksutta ja myös kierukan voi saada maksutta. Kondomeita saa maksutta vain kourallisen ehkäisyneuvontaa antavissa pisteissä kuten ehkäisyneuvolassa tai kouluterveydenhoitajan vastaanotolla.

Ylivoimaisesti tehokkaimmat ja parhaimmat ehkäisymenetelmät ovat hormoni- ja kuparikierukka ja ihonalainen ehkäisykapseli. Kuparikierukat ovat halpoja ja useimmissa kunnissa ensimmäisen on saanut maksutta jo vuosikymmeniä.

Hormonikierukoita on kolmea eri hormonipitoisuutta nykyisin- ne ovat 3-, 5- ja 7-vuoden kierukoita, jotka maksavat apteekissa 150-160 euroa. Ihonalainen kapseli on 3-5vuoden ehkäisy hinnaltaan 170 euroa. (Tukkuhinnat tietenkin ovat matalammat). Nämä pelkkää keltarauhashormonia sisältävät menetelmät ovat helppoja käyttää eikä niitä tarvitse päivittäin tai viikoittain muistaa. Ne sopivat hyvin ihan nuorille mutta vanhemmillekin, synnyttämättömille ja synnyttäneille naisille. Niiden käytölle ei ole lääketieteellisiä vasta-aiheita. Sekä kierukoiden että kapselin asentaminen on muutaman minuutin toimenpide, jonka yleislääkäri mainiosti osaa tehdä.

Hankintahinta on liian kallis monelle, vaikka kustannukset vuotta kohden tulisivatkin hyvin halvaksi.

Me sosialidemokraattinen valtuustoryhmä esitämme, että kaikille raisiolaisille alle 25-vuotiaille naisille annetaan maksuton ensimmäinen hormonikierukka. Hormonikierukan saisi maksutta myös kerran synnytyksen jälkeen jälkitarkastuksessa ja raskauden keskeytyksen jälkeen. Hormonikierukan samanvertainen vaihtoehto, ehkäisykapseli, annettaisiin samoin perustein naisen oman valinnan mukaan.

Esitämme myös, että asiasta säännöllisesti tiedotetaan julkisuudessa.

Raisiossa 04.09.2017

Anneli Kivijärvi	Annika Aaltonen
Vesa Parantainen	Sari Packalén
Maria Virko	Jarmo Rosama
Aki-Petteri Löfgren	Anita Ruusuranta
Kimmo Kosonen	Hannele Lehto-Laurila
Raimo Sulonen	Janne Laulumaa”

Päätös

Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 18.9.2017 § 299

” - - -

Kaupunginhallitus lähettää - - - valtuutettu Anneli Kivijärven aloitteen koskien maksutonta raskauden ehkäisyä raisiolaisille sosiaali- ja terveyskeskuksen valmisteltavaksi, - - -”

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta 19.9.2018 147 §

”Johtava ylilääkäri Arto Raassina ja ylihoitaja Jaana-Sofia Saarinen:

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta on käsitellyt aiemmin aloitetta ilmaisen ehkäisyn kannattavuudesta alle 20-vuotiaille vuonna 2015 (§ 79 23.9.2015).

THL:n seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma suosittelee ilmaista ehkäisyä alle 20-vuotiaille nuorille. THL:n tilastojen mukaan alle 20-vuotiaille raskaudenkeskeytysten ja synnytysten määrä on kokonaisuudessaan laskenut vuodesta 1987 ja tasoittunut 2000-luvulla. (THL Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020)

Neuvonta raskauden ehkäisystä ja muusta seksuaaliterveysneuvonnasta kuuluu valtioneuvoston asetuksen (338/2011) mukaan neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin, palvelut voidaan järjestää myös muiden palveluiden osana. Kuntien yleiseksi käytännöksi on vakiintunut ehkäisyä aloitettaessa tarjota nuorille kolmen kuukauden ajaksi ilmaiset ehkäisypillerit. Raskauden ehkäisy palveluihin liittyen lääkelaissa on määrätty, että sairaalapteekista ja lääkekeskuksesta voidaan vastikkeetta luovuttaa kouluterveydenhuollon seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävään työhön käytettäviä lääkkeitä, kuten ehkäisypillereiden aloituspakkauksia (Läkelaki 395/1987, § 65).

Ilmainen ehkäisy ei yksin takaa raskaudenkeskeytysten vähenemistä, sillä ehkäisyvälineitä ei aina käytetä ohjeiden mukaan tai oikealla tavalla. Hormonaalinen ehkäisy ei myöskään välttämättä sovi kaikille niiden haittavaikutusten takia, eivätkä kaikki halua hormonaalista ehkäisyä. Ilmaisella ehkäisyllä on kansallisten kokemusten mukaan vähentävä vaikutus nuorten synnytyksiin ja raskauden keskeytyksiin. Ehkäisyn lisäksi nuoret tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi huomioitavia asioita ovat tunteet, itsekunnioitus ja suhde omaan itseen. Ehkäisystä huolehtiminen on sekä naisten että miesten asia, vaikka perinteisesti ehkäisystä huolehtiminen on jätetty naisten vastuulle.

Taustatietoa raisiolaisista nuorista ja ehkäisyyn liittyivistä taloudellisista seikoista:

Väestön ikäryhmäjakauma 15–24 vuotiaiden osalta vuonna 2016 Raisiossa

Raisiolaiset 15–19 vuotiaat 2016

Ikä	Pojat	Tytöt	Yhteensä
15	144	138	282
16	131	131	262
17	149	163	312
18	145	173	318
19	172	138	310
15–19 vuotiaat	741	743	1484

Raisiolaiset 20–24 vuotiaat 2016

Ikä	Miehet	Naiset	Yhteensä
20	153	119	272
21	140	97	237
22	123	125	248
23	120	98	218
24	128	108	236
20–24 vuotiaat	668	547	1211

Raskauden keskeytyksiä vuonna 2015–2017 Raisiossa

Ikä	2015	2016	2017
alle 24	16	18	10
yli 24	32	25	26
Yhteensä	48	43	36

Raisiolaisia synnyttäjiä oli 238 vuonna 2015, 201 vuonna 2016 ja 249 vuonna 2017. Raskauden keskeytysten määrä on ollut pitkään laskussa ja luvut maltillisia. Raskauden keskeyttämisten määrä on erittäin pieni alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä. Merkittävälläkään panostuksilla tätä määrää on vaikea pienentää.

Raskauden keskeytysten taloudellinen vaikutus

Raskauden keskeytysten määrät ja hinnat on saatu VSSHP naistentautien klinikalta. Hintoissa ei ole arvioitu raskaudenkeskeytyksistä johtuvia sairauslomia tai muita vaikutuksia.

Lääkkeellinen raskaudenkeskeytys tehdään poliklinikkakäynnillä. Käynti maksaa kunnalle 240 €. Lähes kaikki raskauden keskeytyksistä toteutetaan nykyään tällä menetelmällä.

Kirurginen raskaudenkeskeytys tehdään päiväkirurgisena toimenpiteenä. Yhden toimenpiteen kustannus kunnalle on 985 €.

Hormonaaliseen jälkiesikäsitykseen käytetään erityisesti tätä tarkoitusta varten suunniteltua lääkettä, joka otetaan mahdollisimman pian suojaamattoman yhdynnän jälkeen. Yli 15-vuotias saa jälkiesikäsitystabletit apteekista ilman lääkemääräystä. Hinta vaihtelee 13,75 - 24,90 € välillä.

Arviolaskelma raskauden keskeytysten hinnasta

Raskauden keskeytyksiä on ollut yhteensä 17 kappaletta ikäluokalle 15–24 –vuotiaat vuonna 2016. Suurin osa raskauden keskeytyksistä tehdään nykyään niin sanotulla lääkkeellisellä raskaudenkeskeytyksellä, jonka keskihinnaksi Tyks määrittää 240 €.

Laskelma:

- 90 % keskeytyksistä tehdään lääkkeellisesti: $15 \times 240 = 3600 \text{ €}$
- 10 % tehdään ns. vaativana kirurgisena keskeytyksenä: $2 \times 985 \text{ €} = 1970 \text{ €}$
- Yhteensä vuoden 2016 kustannukset raskauden keskeytyksistä TYKS:ssä ovat olleet 5 570 €.
- Raskauden keskeytyksissä on huomioitava myös toimenpiteiden aiheuttama neuvonnan tarve ja mahdollinen jälkituen tarve.

Raskauden ehkäisyn taloudellinen vaikutus

Mirena hormonikierukka maksaa noin 140 € Ostin kautta tilattuna. Ehkäisykapselien hinnat ovat samaa suuruusluokkaa.

Arviolaskelma hormonikierukan ja ehkäisykapselin kuluista

Seuraavassa on tehty laskelma, joka perustuu oletettuun käyttöön. Laskelmat ja käytön määrä ovat vain suuntaa antavia.

18–24 -vuotiaat

18–24 -vuotiaista raisiolaisista naisista (858 henkilöä) 90 % käyttää seuraavasti ehkäisyä: 30 % kierukka tai ehkäisykapseli à 140 €/kpl (3 vuotta voimassa) $257 \times 140 = 35\,980 \text{ €}/3 = 11\,993 \text{ €}$ eli n. 12 000 €.

15–17 -vuotiaat

15–17 -vuotiaista raisiolaisista nuorista naisista (432 henkilöä) 50 % käyttää ehkäisyä, ja heistä 20 % käyttää kierukkaa tai kapselia. Kustannukset $85 \times 140 = 11\,900 \text{ €}/3 = 4000 \text{ €}$.

Materiaalikustannukset vuodessa ovat n. 16 000 €, ensimmäisenä vuonna oletettavasti enemmän, kun toiminta alkaa. Lisäksi kuluihin tulevat lääkärin ja hoitajien toimenpidekustannukset lääkäri 150 €/käynti ja hoitaja 80 €/käynti. Raision kaupungin perhesuunnitteluneuvola asentaa nyt vähän yli 100 kierukkaa vuodessa, joten asennusten määrä kasvaa jonkin verran.

Vuoden 2019 budjettiesitykseen ei ole varattu määrärahaa tähän tarkoitukseen.

Aloite kiinnittää huomiota tärkeään asiaan. Työtä ei-toivottujen raskauksien ja aborttien määrän vähentämiseksi tulee jatkaa seksuaalikasvatusta ja ehkäisyneuvontaa kehittämällä. Terveysneuvonnan terveydenhoitaja on parhaillaan seksuaalineuvojakoulutuksessa. Tarkoituksena on hyödyntää hänen osaamis-

taan perhesuunnitteluneuvolassa, äitiysneuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Huomiota tulee kiinnittää myös sukupuolitautilien ehkäisyyn. Sukupuolitautilien osalta on nähtävissä pientä nousua myös Raisiossa. Raskauden keskeyttämisten määrä Raisiossa on erittäin pieni alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä. Merkittävälläkään panostuksilla tätä määrää on vaikea pienentää.

Maksutonta ehkäisyä alle 25-vuotiaille tarjoavat tällä hetkellä mm. Rauma ja Vantaa. Helsingin kaupunki antaa kierukan tai ehkäisykapselin alle 25-vuotiaalle maksutta. Alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan ehkäisytabletit ja ehkäisyrenkaat vuodeksi maksutta. Varsinais-Suomessa vain Laitila tarjoaa ilmaisen ehkäisyn alle 25-vuotiaille tämän vuoden alusta. Kaarinan kaupunki tarjoaa kaikille vastasyntyneille (alle vuosi synnytyksestä) maksuttoman ehkäisyn 1.10.2018 alkaen.

Varsinais-Suomessa on käynnissä maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhtenäistäminen sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä. On tärkeää, että tällaiset aloitteet linjataan yhdessä muiden Varsinais-Suomen kuntien kanssa yhtenäisen palvelumallin aikaan saamiseksi. Keskustelua jatketaan sote-palveluja valmistelevien maakunnan työryhmien kanssa.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveysjohtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta antaa kaupunginhallitukselle ja edelleen -valtuustolle edellä olevan valmistelun mukaisen vastauksen valtuutettu Kivijärven tekemään valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Lautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleenvalmisteltavaksi.”

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta 10.10.2018 174 §

”Johtava ylilääkäri Arto Raassina ja talouspäällikkö Sami Koskikallio:

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta palautti aloitteen valmisteltavaksi siten, että aloite hyväksytään ja tarvittavat kustannukset otetaan mukaan vuoden 2019 talousarvioon.

Aloitteessa esitetään, että kaikille alle 25-vuotiaille naisille annetaan maksuton ensimmäinen hormonikierukka. Hormonikierukan saisi maksutta myös kerran synnytyksen jälkeen jälkitarkastuksessa ja raskauden keskeytyksen jälkeen. Hormonikierukan samantyyppinen vaihtoehto, ehkäisykapseli, annettaisiin samoin perustein naisen oman valinnan mukaan.

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta päätti toista aloitetta käsiteltäessä, että ilmainen ehkäisy alle 25-vuotiaille sisällytetään vuoden 2019 talousarvioon. Tähän sisältyy myös alle 25-vuotiaiden maksuton ensimmäinen hormoni-kierukka tai ehkäisykapseli. Määrärahaa on varattu ehkäisyvälineisiin 100 000 € Raision ja 25 000 € Ruskon osalta ja lisäksi yksi terveydenhoitajan toimi on lisätty talousarvioon lisääntyvän asiakasmäärän takia.

Budjettiin varatussa määrärahassa alle 25-vuotiaiden ilmaiseen ehkäisyyn on huomioitu myös tässä aloitteessa mainitut kustannukset, synnytyksen jälkeen ja raskauden keskeytyksen jälkeen asennettavat hormonikierukka tai ehkäisy-kapseli sekä Raision että Ruskon osalta.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveysjohtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta antaa kaupunginhallitukselle ja edelleen -valtuustolle edellä olevan valmistelun mukaisen vastauksen valtuutettu Kivijärven tekemään valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Jukka Rantala esitti, että valmistelu hyväksytään muilta osin, mutta esitetty vakanssi poistetaan talousarvioehdotuksesta. Tero Reunanen kannatti Jukka Rantalan esitystä.

Turo Vuorenhela esitti, että talousarvioehdotukseen ei tehdä aloitteen valmistelun mukaista määrärahalisäystä. Anneli Kiiski kannatti Turo Vuorenhelan esitystä.

Koska kokouksessa oli tehty käsittelyn pohjana olevasta sosiaali- ja terveysjohtajan ehdotuksesta kaksi poikkeavaa ehdotusta, joita kumpaakin oli kannatettu, asiasta oli äänestettävä. Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen: ensimmäisenä äänestyksenä ne, jotka kannattavat Jukka Rantalan esitystä, äänestävät jaa ja ne, jotka kannattavat Turo Vuorenhelan esitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin neljä jaa-ääntä (Jalo, Kallio-tie, Laine, Rihko) ja kymmenen ei-ääntä (Hurula, Kiiski, Koivusalo, Puoskari, Rantala, Reunanen, Mäki-Imppula, Virko, Vuorenhela, Äikäs). Puheenjohtaja totesi äänestyksen jatkuvan niin, että Turo Vuorenhelan esitys asettuu sosiaali- ja terveysjohtajan päätösehdotusta vastaan.

Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen: ne, jotka kannattavat sosiaali- ja terveysjohtajan päätösehdotusta, äänestävät jaa ja ne, jotka kannattavat Turo Vuorenhelan esitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin neljä jaa-ääntä (Jalo, Kallio-tie, Laine, Rihko) ja kymmenen ei-ääntä (Hurula, Kiiski, Koivusalo, Puoskari,

Rantala, Reunanen, Mäki-Imppula, Virko, Vuorenhela, Äikäs). Puheenjohtaja totesi Turo Vuorenhelan esityksen tulleen lautakunnan päätökseksi.

Päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveystalouden lautakunnan vuoden 2019 talousarvioehdotukseen ei varata määrärahoja valtuustoaloitetta koskien.”

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Ari Korhonen

Kaupunginhallitus päättää

- merkitä aloitteeseen annetun vastauksen tiedokseen ja
- saattaa sen valtuuston tietoon ja esittää valtuustolle, että se toteaa aloitteen loppuunkäsittelyksi.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

